

Socialist Agnelli župan v Trstu

Od srede zjutraj (30. t.m.) ima Trst prvič v zgodovini župana, ki pripada socialistični stranki. Z glasovi lastne stranke in Liste za Trst je bil za župana izvoljen vseučiliški profesor Arduino Agnelli. Do te izvolitve je prišlo ob koncu vrste glasovanj in po živahni razpravi, saj je predstavnik Liste za Trst pred zadnjimi ožjimi volitvami izjavil, da bo njegova skupina podprla kandidato profesorja Agnellija, pripadnika socialistične stranke. Petstrankarska koalicija in Slovenska skupnost sta prišli v sejno dvorano s trdnim namenom, da glasujeta za dosedanjega župana, krščanskega demokrata Richettija. S tem so se torej strinjali tudi socialisti, ki so bili eden izmed političnih partnerjev na pogovorih za rešitev krize na tržaški občini in pokrajini. Dejstvo pa je, da so socialisti takoj sprejeli predlog Liste za Trst oziroma vzeli na znanje izjavo, da so svetovalci Liste za Trst pripravljene glasovati za prof. Agnellija. Ta je tudi bil izvoljen s 23 glasovi, se pravi z glasovi lastne stranke in Liste za Trst. Krščanska demokracija je takoj umaknila kandidato svojega predstavnika Richettija. Seja je bila po izvolitvi župana prekinjena, tako da ni bilo volitev za občinski odbor.

Kaj se bo zdaj zgodilo? Gre vsekakor za čudno zavezništvo med socialisti in listarji, ki pa ni povsem novo, saj se še spominjamo, da so socialisti pred leti že sodelovali v odboru z listarji. Medtem je že prišlo do prvega protiukrepa. Predsednik pokrajine Marchio, ki pripada Občinski listi, nastali po sporu v vrstah Liste za Trst, ne bo odstopil ta teden, kot je bil napovedal. Jasno je, da se v takem položaju mora vse začeti znova. Če se stranke hočejo izogniti predčasnim volitvam, morajo pričeti z novimi pogovori in pri tem upoštevati novo dejstvo, se pravi zavezništvo med socialisti in listarji pri izvolitvi novega tržaškega župana.

Občinska uprava v Benetkah je napovedala odločno bitko zoper ljudi, ki v spalnih vrečah prenočujejo kar na mestnih ulicah in trgih. Prizadeti glasno protestirajo, vendar večina prebivalstva podpira sklep občinske uprave. V Firencah namepravajo to vprašanje rešiti tako, da se turistom s spalnimi vrečami dodeli poseben prostor v mestu.

Craxiju se je posrečilo sestaviti vlado

Vse kaže, da se bo poverjenemu ministrskemu predsedniku Craxiju posrečilo sestaviti še ta teden novo vlado. Craxi je v torek, 29. t.m., obrazložil na seji vseh petih tajnikov političnih strank vladnega zavezništva osnutek programa, ki ga name-rava njegova vlada uresničiti v prihodnjih mesecih. V bistvu gre za zaključke preverjanja med strankami vladnega zavezništva v letošnjem aprilu. Glavne postavke tega programa so: nadaljevanje boja proti inflaciji, zmanjšanje javnih izdatkov, preureditev Zavoda za socialno skrbstvo, odobritev triletnega zdravstvenega načrta ter še nekatera druga vprašanja, ki se tičejo prizadevanj za izhod gospodarske in socialne krize. V dokumentu se omenja tudi problematika Južne Tirolske in narodnih manjšin na splošno, med njimi problematika zakonske zaščite pravic slovenske narodne manjšine v Italiji.

Medtem ko pišemo, še ni rešeno vprašanje, kako se bo kriza vlade tudi formalno uredila. V tej zvezi prevladuje mnenje, naj se predsednik Craxi predstavi parlamentu z novo vlado, češ da je ta postopek edini v skladu z ustavnimi predpisi. Problem zase predstavlja seznam ministrov. Craxi bi baje želel, naj bi prišlo do nekaterih zamenjav, vendar nad tem ni preveč navdušen tajnik Krščanske demokracije De Mita. V nekaj dneh pa bi moralo biti urejeno tudi to vprašanje.

Za rešitev vladne krize je bil odločilnega pomena sporazum med demokristjani in socialisti. Po tem sporazumu bo Craxi ostal v palači Chigi do marca prihodnjega leta. Tedaj bi moral mesto predsednika vlade prepustiti politiku iz vrst Krščanske demokracije. Sporazum baje predvideva, da bo petstrankarska večina ostala na oblasti do rednega izteka sedanje zakonodajne dobe, se pravi do leta 1988.

Obtožba in poziv

Petinštirideset duhovnikov videmske nadškofije — med njimi nadškof msgr. Battisti, stolni župnik v Vidmu msgr. Qualizza in msgr. Aldo Moretti, odlikovanec z zlato kolajno za velike zasluge v odporniškem gibanju — je 26. junija podpisalo izjavo, ki smo jo v celoti brali v zadnji številki beneškoslovenskega lista Dom (15. t.m.). Duhovniki so izjavo sestavili na teološko-pastoralnem izpopolnjevalnem tečaju v kraju Zovello di Ravascletto v Karniji. Podpisniki poudarjajo, da so občutljivi za človeške in socialne probleme, ker se slednji odražajo tudi na verskem področju. V tej zvezi so duhovniki posebej proučili stanje celotnega goratega območja v videmski škofiji, od Karnije do Benečije, pri čemer so največjo pozornost posvetili obubožanju tega območja in strahotnemu demografskemu padcu. Prav na dan, ko so podpisali izjavo, so pri jutranji maši duhovniki brali odlomek iz Stare zaveze, in sicer vrstice o zasedbi Jeruzalema po Nabuhodonozarju. Ta je namreč »odpeljal v ujetništvo ves Jeruzalem, vse poglavarje in vse vojne junake ... vse kovače in ključavničarje; nič

ni ostalo, razen ubogega ljudstva.« Prav takšno sliko kažejo gorata območja v Karniji in drugod v Furlaniji, saj so na teh območjih ostali samo starci in upokojenci. Duhovniki zato pozivajo pristojno civilno oblast, ki je odgovorna za stanje na tem območju, naj sprejme takojšnje ukrepe v korist prizadetega prebivalstva.

»Nabuhodonozar more po našem mnenju danes posebljati — pravijo podpisniki — težnjo po največjem gospodarskem dobičku ter grobo neobčutljivost za velike vrednote, kot so kultura, zgodovina, jezik.« Kdor zapušča za vedno te kraje, je prikrajšan za vrednote, ki so avtentično bogastvo. V Karniji živi etnična skupina, nadaljujejo duhovniki, ki hrani silno dragoceno bogastvo na področju furlanske kulture, jezika in zgodovine. Isto velja za slovensko jezikovno in kulturno skupnost od Kanalske doline do Idrije — da se omejimo na videmsko škofijo — ki predstavlja delček Evrope v Furlaniji in Italiji. »Če bomo dovolili, da bodo izumrle skupnosti, ki so nosilke teh kultur in je-

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 3. avgusta, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Postelja gospoda Fibriha« (Oskar Hudales - Jožko Lukeš), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 »Ko se obesi dan,« pesmi za poletni čas; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila; 15.00 Slovenski zbori; 16.00 Na počitnice; 17.00 Klasični album; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 4. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Anton Nanut, pianist Jörg Demus; 12.00 Sestanek ob 12h: Onkraj naših ožjih meja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Revija »Primorska poje«: Obalni oktet iz Izole in Komorni mešani zbor iz Postojne; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 5. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Pihalni kvintet RTV Ljubljana; 12.00 Sestanek ob 12h: Dramska vetrovnica: Marko Sosič: »Boginja iz sesljskega zaliva«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Slovenka; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 6. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Roman v nadaljevanju: Božin Pavlovski: »West Aust«, radijska dramatizacija v devetih delih: Aleksij Pregarc; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Anton Nanut; pianist François Jöel Thiollier; 12.00 Sestanek ob 12h: S potovanj po Afriki; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor »Ivo Lola Ribar«; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Glasbeni portret Urbana Kodra; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Razmisljanja ob slovenskih ljudskih pravljicah; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 7. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Tržaški oktet, Mladinski zbor Glasbene matice in zbor »Obala«. Zborovske skladbe tržaških avtorjev; 12.00 Sestanek ob 12h: Poletne razglednice; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Četrtekova srečanja: Pričevanja o Tigru; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 8. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Violinistka Hae-Sun Kang, pianistka Véronique Foursin; 12.00 Sestanek ob 12h: Izleti v likovno umetnost; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Madžarski učiteljski zbor iz Bratislave; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Iz filmskega sveta; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 9. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Slučajnosti med lite raturo in fantastiko; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana, vodi Anton Nanut, hornist Jože Falout; 12.00 Sestanek ob 12h: Na počitnice!; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Poti do branja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Dramska vetrovnica: Marko Sosič: »Boginja iz sesljskega zaliva«, fantastična nadaljevanja v 8 delih; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Smrt znanega ameriškega diplomata

Svetovni tisk je obširno pisal o smrti znanega ameriškega diplomata Averella Harrimana, ki je umrl v soboto, 26. t.m., na lastnem domu v newyorškem predmestju v starosti 94 let. Bivši diplomat, ki je služboval skoraj pol stoletja, je zaslovel zlasti med drugo svetovno vojno, ko ga je leta 1943 ameriški predsednik Roosewelt imenoval za veleposlanika v Moskvi, kjer je ostal do leta 1946. Se prej pa je Harriman bil veleposlanik v Londonu, kar pomeni, da je imel priložnost približe spoznati vse tri vodilne politične osebnosti v zavezniškem taboru med drugo svetovno vojno. Njegova temeljna zasluga je, da se mu je

posrečilo povezati Rooswelta, Churchilla in Stalina v tesno družino, ki je bila čvrst zaveznik v boju proti nacizmu in fašizmu. Po vojni pa je kot eden glavnih ameriških predstavnikov prispeval z oblikovanjem in izvajanjem znanega Marshallovega načrta k obnovi Evrope. V svoji dolgi diplomatski karieri je Averell Harriman imel priložnost osebno spoznati voditelje tako rekoč vseh držav. Tako je bil tudi v tesnih in prijateljskih stikih z jugoslovanskim predsednikom, maršalom Titom.

Pokojnik se je udeležil vseh mednarodnih konferenc, na katerih se je odločalo o usodi Evrope. Med drugim je sodeloval na konferencah na Yalti in v Posdamu.

Sovjetska tiskovna agencija TASS je poudarila, da je bivši ameriški veleposlanik v Moskvi odločilno prispeval k sodelovanju med Američani in Sovjeti med drugo svetovno vojno. Sovjetska agencija pristavlja, kako si je pokojnik vedno prizadeval za ukinitve oboroževalne tekme in za krepitev medsebojnega razumevanja med obema vesilama. Za svoje delo, ki ga je opravil med drugo svetovno vojno, je Averell Harriman prejel eno največjih sovjetskih odlikovanj. Zadnjič je bil v Moskvi pred tremi leti, ko se je srečal s takratnim sovjetskim voditeljem Andropovom in se zavzemal za boljše razumevanje med ZDA in Sovjetsko zvezo.

—o—

PO OSMIH LETIH
SPET V MOSKVI

Turški ministrski predsednik Turgut Ozal se je mudil na večdnevem uradnem obisku v Moskvi. Šlo je za obisk, kakršnega še ni bilo s turške strani od leta 1978. Med pogovori v Kremlju so člani sovjetskega in turškega odposlanstva preučili kakih deset vprašanj, med njimi problem ribolova v Črnem morju, stanje turške narodne manjšine v Bolgariji, problem Cipra ter vprašanje jedrske razorožitve po svetu.

—o—

POLITIČNE VOLITVE
NA TAJSKEM

Na političnih volitvah na Tajskem je največ glasov prejela demokratska stranka, ki jo vodi dosedanji podpredsednik vlade Bhichai Rattakul. V novem parlamentu, ki šteje 347 poslancev, bo ta stranka imela 100 poslancev, kar pomeni, da se bo število njenih poslancev podvojilo. Hud poraz je na volitvah doživela akcijska socialna stranka, ki je doslej imela v parlamentu 92 poslancev in je bila stranka relativne večine, a jih bo odslej imela le 51. Za sestavo nove vlade bo morala demokratska stranka skleniti sporazum z drugimi političnimi skupinami, kajti absolutna večina v parlamentu znaša 174 glasov.

Genscher pride v Jugoslavijo

Na povabilo jugoslovanskega zunanjega ministra Dizdarevića bo zahodnonemški zunanji minister Hans Dietrich Genscher na začetku avgusta prišel na nekajdnevni obisk v Jugoslavijo.

V beograjski skupščini je delegat Silvano Sau, ki je tudi predsednik Unije Italijanov iz Istre in Reke, sprožil vprašanje gradnje termoelektrarne na Tržaškem, pri čemer je naglasil, da bi termoelektrarna bistveno pokvarila ekološko ravnotežje na jugoslovanski strani meje ter ogrozila prebivalstvo in kmetijsko proizvodnjo. Na vprašanje delegata Silvana Saa je odgovoril podtajnik v ministrstvu za zunanje zadeve Marko Kosin. Poudaril je, da na italijanski strani še niso sprejeli sklepa o dokončni lokaciji termoelektrarne. V zvezi s tem vprašanjem je že prišlo do stikov med veleposlanikoma obeh držav, za zadevo pa se zanimajo tudi jugoslovanski diplomatski in konzularni predstavniki. Podtajnik Kosin je dejal, da bodo jugoslovanski predstavniki še dalje spremljali potek

javne razprave v Italiji. Ugotovil je, da ne obstaja dvostranski sporazum o prepovedi onesnaževanja čez državno mejo. Celotna zadeva zato temelji na mednarodnih predpisih in večstranskih sporazumih.

Odkrit »vohun« na angleškem dvoru

Oseba, ki je v Angliji spravila v javnost govorice o domnevnem sporu med kraljico Elizabeto in ministrsko predsednico Margaret Thatcher, ni več tajna. Gre za kraljičinega tiskovnega atašeya po imenu Michael Shea, ozadje celotne afere pa je še nejasno. Tednik Sunday Times je prejšnjo nedeljo objavil članek z zatrdili, da kraljica v številnih političnih zadevah nasprotuje stališčem vlade in njene voditeljice. Michael Shea priznava, da se je zares pogovarjal z dopisnikom omenjenega tednika, njegove izjave pa so bile docela nedolžne; tednik jih je potem napihnil do senzacije. Tako vsaj prikazuje ozadje večerajšnji londonski Observer. Odprto pa ostaja vprašanje, komu je bilo do tega, da zaseje spor med dvorom in izvršilno oblastjo. Ena izmed domnev je, da so afero zanetili nekateri politični tekmeci gospe Thatcher, da bi jo postopno izrinili z vodstva konservativne stranke.

Obtožba in poziv

■ nadaljevanje s 1. strani

zikov, bomo zatajili težnjo, ki je danes tako živa, po takšni Evropi, v kateri se kristjani kot prvi hočemo čutiti brate, ne glede na državne, narodne in ideološke razlike«.

Tako torej pravi skupina katoliških duhovnikov iz videmske nadškofije. Gre najprej za bridko ugotovitev, kakšne so dejanske razmere na goratem območju, kjer človeško življenje postopno, a nezadržno umira. Gre hkrati za poziv in za obtožbo, ki leti na račun tistih, ki imajo največjo odgovornost za stanje v deželi.

Izjavo skupine duhovnikov je tukajšnji italijanski tisk le bežno omenil. Nekateri listi so podpisnike celo neprikrito grajali, češ kaj se duhovniki vmešavajo v te zadeve! V resnici pa gre za silno resno in aktualno problematiko, ki je odgovorni ne smejo in ne morejo tajiti ali omalovaževati, kot se žal skoraj redno dogaja, kadar se načenja vprašanje zaščite slovenske narodne manjšine.

—o—

Zunanja ministra Schultz in Severdnadze sta se sporazumela, da se bosta proti koncu septembra srečala, da pripravita program vrhunškega srečanja med Reaganom in Gorbačovom. To srečanje bo še letos v Združenih državah.

Gospodarska odgovornost Sovjetske zveze za Černobil

Ze prve dni po eksploziji v atomski centrali Černobil v Sovjetski zvezi, se je pričela v svetu vroča pravna in politična debata, kdo bo plačal socio-gospodarsko škodo, katero je povzročil černobilski atomski oblak zlasti v sosednih državah Sovjetske zveze od Poljske do Romunije, pa tudi dalje na Zahodu.

Pri tem je vsekakor važno dejstvo, kdo je odgovoren za eksplozijo v Černobilu. Sovjetske osrednje oblasti so že 19. julija sprejele zaključke preiskovalne komisije. Ta je izrekla mnenje, da je prišlo do katastrofe v Černobilu zaradi nemarnosti, deloma celo kriminalne, nekaterih funkcionarjev krajevnih in osrednjih vlade. Proti nekaterim funkcionarjem so pričeli kazenski postopek in nekatere druge so odpustili iz službe. Politbiro sovjetske komunistične stranke je celo objavil izjavo, da bi zaslužil odpustitev iz službe tudi minister za energetske industrije, a je ostalo samo pri tej kritiki.

Omenjeno priznanje sovjetske vlade je važno, ker je pač odgovorna za delo svojih državljanov. K nemarnosti je treba dodati veliko odgovornost za dejstvo, da odgovorni funkcionarji niso nikogar obvestili o nevarnih poskusih v atomski centrali in še manj o atomskem oblaku, ki je nastal po eksploziji ter ga je zaneslo najprej proti Poljski in Švedski.

Glede pravnih podrobnosti naj omenimo, da je bila leta 1960 v Parizu podpisana mednarodna konvencija glede odgovornosti do drugih držav zaradi atomskih poskusov. Sovjetska zveza konvencije ni hotela podpisati. Leta 1963 je bila na Dunaju podpisana še ena konvencija o odgovornosti za škodo zaradi atomske sile. Moskva ni podpisala niti te konvencije ter je zaradi tega treba proučiti še bolj splošne mednarodne dogovore.

Leta 1979 sta Sovjetska zveza in Ukrajina ločeno podpisali konvencijo v Ženevi o okuženju ozračja. Vendar ta konvencija ne govori o posameznih odgovornostih držav podpisnic in prav tako ne o radioaktivnosti, marveč na splošno — kot rečeno — o okuženju ozračja.

Pred ženevsko konvencijo je mednarodna Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj OCED, ki ima sedež v Parizu, leta 1974 objavila poročilo tako imenovani dokument C, ki vsebuje razna pojasnila, katera lahko služijo za osnovo ženevske konvencije. Kot okuženje ozračja

med drugim označuje spuščanje v okolje škodljivih snovi ali energij, torej tudi radioaktivnosti.

Člen 5 konvencije določa kot obveznost izmenjavo informacij ter posvete med državami, ki so ali bi lahko bile zainteresirane. Po katastrofi v Černobilu pa so Sovjeti obvestili druge države šele veliko časa potem, ko je radioaktivni oblak že prišel na njihova ozemlja. Sovjetske oblasti so torej odgovorne, da so kršile člen 5 ženevske konvencije iz leta 1979. Poleg tega je eno izmed osnovnih načel uveljavljene mednarodnega prava, da mora država povzročiteljica povrniti katero koli škodo povzročeno drugim državam.

Enako lahko omenimo načelo mednarodnega prava, da nobena država ne sme na svojem ozemlju pričeti dejavnosti, ki bi škodovala drugim državam. To načelo o odgovornosti za nemarnosti in za nezakonita dejanja na mednarodni ravni izrecno priznavajo še konvencija Združenih narodov iz leta 1982 v Zakonu o morju ter na splošno akti mednarodne pravne komisije Združenih narodov.

Lahko bi našli še več mednarodnih sporazumov, katere so podpisale razne države. O Černobilu bo septembra razpravljala tudi mednarodna atomska agencija, ki ima sedež na Dunaju.

Škoda, ki je nastala zaradi katastrofe v Černobilu, znaša v raznih državah tako sovjetskega tabora kot Zahoda na stotine milijard lir. Ali bo Sovjetska zveza povrnila to škodo na podlagi raznih konvencij in mednarodnega prava? Vprašanje je odprto, ker v mednarodnem pravu — vsaj v tem primeru — ni mogoče kot v notranjem pravu uporabiti prisile. Morda bo prišlo do kakega zaključka s pogajanjem. V preteklosti so Sovjeti povrnili polovico zahtevane vsote zaradi škode, katero je povzročil sovjetski satelit Kozmos, ki je strmoglavil v Kanadi.

—o—

NOVI PODTAJNIK KONGREGACIJE ZA DUHOVŠČINO JE HRVAT

V Vatikanu so objavili imenovanje novega podtajnika Kongregacije za duhovščino. To je 60-letni Milan Simčič, po rodu Hrvat z Reke, sicer pa že dolgo bivajoč v Rimu. Msgr. Simčič prevzema posle dose danjšega podtajnika Zannonija, ki odhaja v pokoj. Novi podtajnik je doktor filozofije, teologije in prava ter je bil kakih deset let pri Kongregaciji za verski nauk.

Papež Janez Pavel II. je prejšnji teden v Castelgandolfu sprejel skupino 170 mladih Hrvatov, med temi tudi nekaj mladeničev iz Medjugorja. Skupini se je za to priložnost pridružil nekaj Hrvatov iz Moliseja. Ni pa bilo med njimi nobenega od vidcev iz Medjugorja. Papež se je gostom zahvalil za obisk in jih pozval, naj vztrajajo pri živi veri. Izročil jim je tudi pozdrave za sorodnike in prijatelje.

Velika davčna goljufija v Avstriji

V zadnjih dneh so v Avstriji odkrili velikansko davčno goljufijo. Računajo, da je državna blagajna bila ogoljufana za nad 400 milijonov šilingov, kar ustreza vrednosti 40 milijard lir. Na tiskovni konferenci je predsednik osrednje avstrijske banke, Stefan Koren, izjavil, da so v ta škandal zapletene številne avstrijske in tuje družbe, ki so preko bank prodajale lažnim podjetjem v Švici in Luksemburgu velike

količine zlatnikov, pri čemer so od avstrijske države prejemale 20 odstotkov davka na dodatno vrednost. Isti zlatniki so se nato vračali po nezakonitih poteh v Avstrijo, kjer so bili ponovno naprodaj. Oblasti so ugotovile, da se je ta nezakoniti promet začel v letošnjem januarju in računajo, da so do danes izvozili 11 ton zlatnikov za skupno vrednost skoraj dveh milijard šilingov.

Okvirni repertoar Slovenskega stalnega gledališča v Trstu

Upravni svet Slovenskega stalnega gledališča je v preteklih dneh izdelal okvirni repertoar za novo sezono. Zvest namenu, da bo uprizorilo vsa Cankarjeva dramska dela, se je gledališče letos odločilo za satiro »Za narodov blagor«, ki jo bo režiral Dušan Jovanovič. Prav gotovo bo to pomemben dogodek v našem prostoru, saj je to Cankarjevo delo eno najbolj dramsko učinkovitih slovenskih odrskih del. Druga igra na letošnjem repertoarju bo delo Arthurja Millerja »Smrt trgovskega potnika«. Režiral jo bo Mario Uršič, glavno vlogo bo igral Silvij Kobal, ki bo tako »delovno« proslavljal svoje 40-letno delo na gledaliških odrih.

V letošnjem repertoarju je predvidena tudi komedija »Riba za štiri« in tri gostovanja, ki jih bodo opravila ljubljanska Drama, ljudsko gledališče iz Celja in novogoriško Primorsko dramsko gledališče. Kot vsako leto, bodo naši gledališčniki pripravili tudi igro za otroke. Letos bi to morala biti Minolijeva »Vilinček z lune«.

V letošnji sezoni bodo tudi pohvalili nekaj del. To bodo »Primorske zdrahe«, s katerimi bodo nastopili v Celju, »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«, ki naj bi predstav-

Alpe-Jadran, se pravi v italijanščini, nemščini, hrvaščini in slovenščini.

Nekaj gostovanj pa bo tudi izven abonmaja. Tako naj bi nastopilo Mestno gledališče z »Blodnjami« in »Besi«, splitska drama bo nastopila z delom »Dundo Maroje«, ljubljanska Drama bo izven abonmaja uprizorila Zajčovo Kalavelo. Nastopil bo tudi balet ljubljanske Opere z »Baletnim triptihom«, nekaj opernih arij pa bo pel baritonist Emil Borovnik.

Kljub notranjim težavam, kljub malodušju in skoraj brezizhodni situaciji se torej Slovensko stalno gledališče tudi letos pripravlja na novo sezono. Repertoar so pripravili, potrebno pa bo še veliko dela, da bo tudi ta sezona stekla in upajmo srečno iztekla. Veliko pišejo v zadnjih tednih o gledališču, upajmo, da bo šlo na boljše, kajti, če je gledališče odraz družbe v kateri deluje, kot je bilo poudarjeno, potem je stanje Slovencev v Italiji res žalostno.

—o—

ZAVRNJEN PRIZIV ARTUKOVIČA

Hrvaško vrhovno sodišče je zavrnilo priziv vojnega zločinca Andrije Artukovića proti smrtni obsodbi, ki jo je bilo 14. maja letos izreklo sodišče v Zagrebu. Vrhovno sodišče je zavrnilo priziv, ker je neutemeljen. Za časa vojne je bil Artuković notranji in pravosodni minister Paveličeve hrvaške neodvisne države in je bil obsojen, ker je zagrešil zločine proti civilnemu prebivalstvu in proti vojnim ujetnikom.

PERU IN VATIKAN

Iz Peruja se je vrnil kardinal Ratzinger, ki je po papeževem naročilu imel pogovore s tamkajšnjimi škofi.

Razpravljali so predvsem o dveh dokumentih Svete stolice, ki se tičeta svobode in krščanske osvoboditve. Obravnavali so tudi sporna vprašanja o tako imenovani teologiji osvoboditve, ker je teolog Gutierrez iz Peruja. Dosegli so popoln sporazum.

»Slovenska socio-psiho-pedagoška služba deluje v novih prostorih v Trstu, ul. Slataper št. 18 (V. nadstropje), telefon št. 7762266«.

ŽELEZNIŠKA NESREČA V ANGLIJI

Obračun današnje hude železniške nesreče v Angliji znaša pet žrtev, ranjencev pa je 37. Nesreča se je pripetila na nezavarovanem železniškem prehodu, kjer je vlak s številnimi turisti treščil v tovornjak, ki se je prav v tistem trenutku znašel na tirih. Posledice trčenja so bile grozljive. Reševalci so morali dolge ure odstranjevati kovinske razbitine, da so lahko rešili potnike, mnoge ujele kot med rezili. Trije vagoni so se ob trčenju prevrnili. Ni jasno, kako se je pripetila ta huda nesreča, saj so ugotovili, da so signalne naprave delovale brezhibno. Kaže torej, da voznik tovornjaka ni opazil rdeče luči. Ta železniška nesreča, ki se je pripetila nedaleč od obrežnega mesta Bridlington v severovzhodni Angliji, je ena najhujših v zadnjih letih.

Zgoniška sekcija Slovenske skupnosti prireja od sobote, 3., do ponedeljka, 5. avgusta

7. Naš praznik

na občinskem igrišču pred županstvom v Zgoniku.

V nedeljskem kulturnem sporedu, ki se bo pričel ob 18. uri, bo nastopila folklorna skupina iz Sovodnja pri Škofji Loki. Govorila bosta deželni podpredsednik SSK dr. Rafko Dolhar in sekcijski tajnik Jožko Gruđen.

V nedeljo bo za ples igral ansambel Sora iz Škofje Loke, v soboto in ponedeljek pa ansambel Furlan.

Delovali bodo dobro založeni kioski.

ljalo naše gledališče na Borštnikovem središču, ter še baletna predstava »Zemlja« in otroška igra »Pavliha in Mica«.

Izven repertoarski program še ni dokončno izdelan. Izbirali bodo med možnostjo uprizoritve novosti Sergija Verčca »Evangelij po Judi« in »Monologi« Nikolaia, oziroma zanimivim delom avstrijskega pisatelja Franza Werfla »Juarez in Maksimilijan«. Predvidena sta dva večera, namenjena Gregorčiču in Kosovelu ob njunih letošnjih obletnicah. Med mogoče najbolj zanimive pobude, ki naj bi jih izvedlo slovensko gledališče med naslednjim letom, sodi uprizoritev Rilkejevih »Devinških elegij« na starem gradu v Devinu. Gre za uprizoritev, ki bi jo pripravili v sodelovanju z devinsko-nabrežinsko občinsko upravo, predstava naj bi bila štirijezična in torej vključena v okvir kulturnih pobud

Tržaški skavti taborijo

V prejšnjih številkah smo že nekaj pisali o letošnjih skavtskih taborih. Za tržaški del skavtske organizacije pa se tabori niso končali, saj se pravzaprav šele začnajo, kajti pred dobrim tednom so se vrnili roverji in popotnice, ki so bili na potovalnem taboru. Z načelnico Evo Fičur so ti starejši člani organizacije — skupno se je tabora udeležilo 25 voditeljev in voditeljic — šli peš od Kanalske doline do Režije, kjer je bil stalni del tabora. Poleg gorske ture je bila to edinstvena priložnost za spoznavanje razmer v Režiji.

V ponedeljek, 28. t. m., so šli na pot člani srednje veje skavtske organizacije. Zaradi številne udeležbe so razdelili tabora na dva dela. Tabor A je postavil svoje šotore pri vasi Brce pri Ilirski Bistrici. Na tem taboru so skupine iz Devina, Mavinj, Nabrežine, Sv. Križa, Mačkolj, Sv. Ivana, Barkovelj in Rojana. Ta tabor vodi Olga Tavčar. Tabor B, ki mu načeljuje Marijan Kravos, se je utaboril v bližini Stranj pri Kamniku. Na tem taboru so izvidniki in vodnice, se pravi fantje in dekleta z Repentabra, od Sv. Jakoba, iz Škednja in s Kolonkovca.

Začenjata se torej tabora, ki pomenita za udeležence, voditelje, izvidnike in vodnice, edinstveno priložnost za medsebojno

spoznavanje in skupno odkrivanje naravnih in kulturnih zanimivosti krajev, pri katerih so se utaborili. Skavtski tabori so namreč zasnovani po metodi odkrivanja in spoznavanja okolja in zanimivosti, vse to pa je priložnost za razne skavtske spretnosti, od postavljanja šotorov in zgradb, pa do kuhanja in bivakiranja v naravi. Za mlade ljudi je tabor priložnost za prijateljsko spoznavanje in osebno rast v premagovanju naravnih ovir, ki se pojavljajo v naravi, na izletih in med igrami.

Prav igre pa so najpomembnejši vzgojni prijem pri vodenju najmlajših članov organizacije, se pravi volčičih in vevericah. Tudi ti najmlajši se v teh dneh odpravljajo na taborjenje. Letos so se odločili za dolino Koritnice. Utaborili se bodo pri Logu pod Mangartom. Skoraj sto volčičem in vevericam bo skupno z njihovimi voditelji načeloval Stojan Pahor. Tega tabora se udeležujejo otroci, ki med letom obiskujejo skavtske sestanke na vsem tržaškem ozemlju, od Medje vasi do Mačkolj. Zelo heterogena skupina torej, ki bo ob igrah in izletih v čudoviti gorski naravi preživela deset dni, ker po skavtski definiciji pomeni višek skavtskega življenja.

V. J.

Mazaška akcija v Gorici

Goriški Kulturni dom je bil v noči od sobote na nedeljo spet tarča italijanskih nacionalistov, ki so na stene zgradbe napisali žaljivke. Z isto barvo pa so pomazali tudi avto prof. Alda Rupla, ki je odgovoren za športno dejavnost v prostorih istega Kulturnega doma.

Dogodek se torej vključuje v številne podobne primere italijanske nestrpnosti, ki v Slovencih, Bog ve zakaj, vidijo nevarne in manj vredne ljudi. Žalostno je ugotavljati podobna dejstva, saj dokazujejo, da kljub demokraciji in državljanski vzgoji, kljub zakonom in splošnoveljavni pravili obnašanja, mnogi poznajo le psovke in zmerjanje, niso pa sposobni iskrenega in javnega soočanja glede slovenskega uprašanja v mejah Italije.

Svoj del krivde pa nosi posredno prav država, ki s tem, da zavlačuje dokončno ureditev zaščitnega zakona za Slovence, daje določenim ljudem misliti, da jim je vse dovoljeno, da smejo žaliti in delati škodo, da so nad sodržavljanom, samo zato, ker ne razumejo našega jezika, ker ne razumejo, da že dejstvo, da lahko tak Kulturni dom stoji in deluje, dokazuje, da Slovenci nismo nikakršno brezpravno in zaostalo ljudstvo, da sta naša zgodovina in kultura bogati, da nas pravzaprav ti napisi ne morejo niti žaliti, saj so le dokaz duhovne mizerije tistih, ki pišejo in tistih, ki jim ne morejo tega dokončno zabraniti.

ŽIVAHEN PROMET PO NOVI AVTOCESTI

Skoraj 200 tisoč vozil je peljalo po novi avtocesti Alpe-Jadran v 17-ih dneh, odkar so to važno prometno žilo slovesno odprli. Slovesnost je bila 3. julija v prisotnosti predsednika italijanske vlade Craxija in avstrijskega zveznega kanclerja Wranitzkega.

Dežela odobrila sredstva za šolski center v Gorici

Deželni odbor je v preteklih dneh med drugim sklepal o sredstvih, namenjenih gradnji in popravilu šolskih poslopij. Med drugimi šolami je dežela na predlog odbornika za šolstvo Barnabe namenila 8,4 milijarde lir za gradnjo šolskega centra v Gorici, ki naj bi postal središče vseh slovenskih srednjih šol v Gorici. Gre za pomembno novico, saj se s tem premika z mrtve točke vprašanje ureditve središča za naše srednje šole.

Večnamenski šolski center bo gotovo pomenil veliko pridobitev za naše ljudstvo, vendar smo tudi prepričani, da bi morali nekaj več pozornosti posvetiti velikemu zavodu, ki je desetletja in desetletja pomenil enega stebrov slovenske kulture na Primorskem. Pomislamo samo na številne sedanje kulturne delavce, ki so se šolali v tej stavbi, na zgodovinski pomen, ki ga ta stav-

ba nedvomno ima, saj smemo smatrati biveše malo semenišče tudi za enega spomenikov naše trdoživosti in upornosti v času fašističnega terorja. Pomislimo na tisoče in tisoče naših ljudi, ki so prispevali za gradnjo zavoda in njegovo obnovo po vojni, na stotine duhovnikov, ki so se v njem izoblikovali, in na tiste, ki so v njem pridobivali svoje znanje, pa čeprav so se potem odločali za drugačne poklice. Tudi to je bil namen malega seemnišča. Za številne naše duhovnike je bilo po prvi svetovni vojni ena glavnih skrbi temeljita vzgoja laikov, ki naj bi delovali med ljudstvom. Priznati jim moramo, da se jim je to posrečilo. Škoda je, da Slovenci nimamo smisla za zgodovinski pomen palač in ustanov. Tudi šole namreč pričajo o našem bivanju, še posebej, ko nove še ne stojijo, stare pa so, čeprav z majhnim popravilom.

Tabor izvidnikov - vodnic Log pod Mangartom 1986

Tabor je višek skavtskega življenja. Kar med letom sejemo, to moramo na taboru žeti. V primerjavi s prejšnjimi tabori se je letos število udeležencev skrčilo, udeleženci so bili poleg tega mlajši, kar bi kazalo, da skavtska organizacija bolj teži h kvaliteti. Tudi vodstvo tabora se je skrčilo in pomladilo, tako da smo se dobro spoznali, razumeli in soglašali v odločitvah. Že na pripravljalnih sestankih smo se pogovarjali, da bo letošnji tabor drugačen od prejšnjih, zanimivejši in bolj pester. To je potrdilo že geslo »Srečen ni, kdor srečo uživa sam« (Gregorčič).

V ponedeljek, 7. julija, smo si postavili šotore, zvečer pa je bila slovesna otvoritev, na kateri so spregovorili voditelji. Torek in sredo sta bila posvečena postavljanju zgradb (jamboru, vhodu, oltarju, razglasni deski itd.) in predavanju o temi »Srečanje s človekom«. Dan zbranosti se je letos odvijal na temo »misijonarji«. V četrtek je namreč bil med nami misijonar Pavle Bajc, ki živi in deluje na Slonokošeni obali. Po pogovoru je bila krajša osebna meditacija, čemur sta sledila razgovor po skupinah ter priprava na mašno daritev. Popoldne smo se odpravili do ledenika pod Jalovcem. V petek smo šli na celodnevni izlet do izvira Soče, do Bleda in nato čez Vršič spet v tabor. V soboto zjutraj sta bili krajši predavanji o topografiji in plezanju s praktičnimi vajami, popoldne pa nas je obiskal brat skavt iz Trsta Ivo Jevnikar. Govoril nam je o izkušnjah, ki mu jih je dala skavtska organizacija, in o prednostih, ki jih ima v primerjavi z drugimi. Razvil se je prijeten pogovor. V nedeljo so nas obiskali starši in prijatelji; po skupni maši ob 10. uri smo imeli nekaj časa prosto, popoldne pa se je v veselem vzdušju odvijal taborni ogenj. V zahvali staršev smo začutili potrebo, da bi se morali z njimi pogostejše srečevati. Že v nedeljo zvečer se je začela skavtska olimpiada, ko smo prižgali ogenj, ki je gorel ves

naslednji dan, ko so se odvijale raznovrstne športne igre. V torek zjutraj je bil delovni pogovor o temi: kaj bom v življenju. Sledil je pogovor po skupinah, nato pa je bila priprava na sv. mašo. Dan je bil posvečen še predavanjem o bivanju, kuhanju in oddajanju z Morsovo abecedo, s praktičnimi vajami v naravi. V sredo smo bili pri maši v Logu ob 150. obletnici posvetitve cerkve, popoldne pa je bil orientacijski pohod. V četrtek in petek je bila dnevna igra, ko sta morali dve skupini tekovati med seboj v skalpiranju in skavtskih spretnostih. Soboto smo posvetili raznim igram in pospravi tabora. Vsak večer so bili taborni ognji na različne teme (večer glasbenega festivala, mode, propagande, proces) in smo ob petju, smehu ter večernicah zaključevali dneve. Tabor se je zaključil z nedeljsko mašo in pesmijo slovesa.

Na taboru prihaja do izraza pravo skavtsko življenje in je poleg tega priložnost za bivanje v naravi, v tišini, v osebnem poglavljanju in razmišljanju. Marsikomu se je ob pesmi slovesa utrgala solza upanja, kar je dokaz, da nam tabor in skavtizem le nekaj pomenita. Zato smo trdno sklenili, da se bomo še vračali v tako lepe kraje.

TC MŽ

—o—

PRAZNIK V UKVAH

V Ukvah v Kanalski dolini so v nedeljo, 27. t.m., po starih običajih slavili farnega zavetnika svetega Jakoba. Dopoldne je bila slovesna maša, in sicer pod velikim šotorom v bližini cerkve, ki je že nekaj časa zaprta zaradi popravil. Po maši so fantje in možje v narodnih nošah zapeli vrsto starih slovenskih pesmi, dekleta pa so jim prinesla pušeljce in kozarec vina. Petje se je po stari navadi ponovilo pred vsemi vaškimi lokali, vmes pa je nastopila tudi godba.

Popoldne so nastopile številne folklorne skupine predvsem s Koroškega, velik uspeh pa je doživel tudi nastop domačega otroškega baleta iz samih Ukev. Nedeljski praznik je bil že drugi po vrsti v teku enega tedna. Dne 20. t.m. so namreč člani prostovoljnega gasilskega društva iz Ukev proslavili 90-letnico te potrebne in koristne ustanove. Obakrat se je v prijazni vasi zbralo zelo veliko ljudi iz bližnje okolice in tudi iz Koroške.

POLOŽAJ V VOJAŠNICAH

Nadaljujejo se preiskave v zvezi z določenimi težavami, ki so jih zabeležili po nekaterih vojašnicah v Furlaniji-Juljski krajini. Uradno poizvedbo vodi že nekaj časa obrambna komisija poslanske zbornice, pojavljajo pa se tudi vzporedna zavemanja stališč. Tako je krščanskodemokratska skupina iz omenjene komisije po samostojni pobudi analizirala položaj. Med drugim je zavrnila stališča, ki jih je bila s tem v zvezi zavzela komunistična partija. Krščanski demokrati pravijo, da so partijske splošne obtožbe in iskanja »žrtvenih kozlov« nesprijemljiva in da je treba počakati na rezultate poizvedbe, ki jo vodi že omenjena obrambna komisija.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

ARIADNINA NIT

Zapis ob članku Spomenke Hribar »V labirintu vprašanj«

V zadnjem letu doživljamo v slovenskem prostoru preporod narodne zavesti. O tem nam priča vrsta dogodkov, vrsta člankov, študij, zborovanj in misli, ki so jih izrekli ali napisali številni slovenski ljudje.

Zadnja, dvojna številka revije 2000 nam spet dokazuje, da je to problem, ki ga Slovenci v sedanjem času čutimo na pereč način. V mislih imamo članek Spomenke Hribar »V labirintu vprašanj«, v katerem avtorica ob analizi Pahorjevega romana »V labirintu«, razčlenjuje razmerje, ki ga je imela komunistična partija do slovenstva na Tržaškem v dobi 1947-1949, katero obravnava roman, obenem pa človek ne more mimo njenih ugotovitev, ki so lahko aktualne tudi za današnji čas.

Resnično gre za labirint vprašanj, ki se jih dovolj stari spominjajo, mlajši pa lahko predstavljajo, če so le kaj slišali o tistih časih. Gre za labirint vprašanj, v katerem se je marsikdo izgubil, le redkokdaj pa je iz njega spet prišel na svetlo nepoškodovan. To je labirint, ki ga skuša razumeti glavni junak romana Soban, svojo razlago pa mu v omenjenem članku daje Spomenka Hribar. Avtorica torej analizira umetniško delo, ki mu priznava »izjemen pomen za slovensko kulturo v najširšem smislu, in sicer zaradi vprašanj, ki jih odpira«. Vendar analizira roman kot znanstvenica in odgovori, ki jih daje, so utemeljeni. Potrjuje se torej Aristotelova misel, da so umetnine dela, ki govorijo o splošnem, zgodovina pa o posameznem. Umetnost potemtakem lahko daje zgodovinski analizi neko širšo, splošnejšo dimenzijo, v katero zgodovinar vgradi posamezni dogodek.

Toda pogledjmo pobliže, katere dogodke obravnava roman, in katere analizira Hribarjeva. V bistvu gre avtorica članka »V labirintu vprašanj« skozi ovinke labirinta zgodovine od 1947. leta do 1949. leta in s pomočjo dogodkov, ki jih opisuje roman in jim glavni junak Soban skuša najti razlago, razčlenjuje usodo slovenstva na Tržaškem. Gre za čas po vojni, ko je bilo tako imenovano »tržaško vprašanje« v središču svetovne pozornosti. Gre za stališče, ki so ga takrat imeli komunistični voditelji do tega vprašanja, in odnos, ki so ga imeli zavezniki do teh voditeljev, oziroma do Jugoslavije, saj so jo, kot je znano, smatrali za prednjo stražo Stalinove Sovjetske zveze. V ta makrokozmos »svetovne« politike se vključuje analiza stališč in ravnanj teh slovenskih političnih voditeljev na Tržaškem. Za ravnanje ljudi, ki so za vsako ceno hoteli iti skozi labirint izključno s pomočjo svoje partijske vere v revolucionarno poslanstvo, v internacionalizem in ideološko čistost. In prav zaradi te svoje vere so bile posledice neizbežno pogubne, kot vemo, najprej za slovenski živelj sam. Narodna pripadnost je morala dati prednost pobratimiji, ki temelji na razredni logiki. Slovenski partijski voditelji so bili namreč prepričani, in so v dobri veri verjeli, da bo rešitev proletarskega vprašanja avtomatično rešila tudi nacionalno vprašanje. Kaj pa je ostalo od te internacionalistične vere slovenskega vodstva, se je pokazalo ob informbiroju, ko se je ob italijanskih tudi mnogo slovenskih komunistov odločilo za Moskvo, proti slovenskim partijskim voditeljem. Na oltarju

ideje - partije je torej zgorela vrednota narodnosti. Minotavru - internacionalizmu je uspelo razbiti slovenske ljudi na Tržaškem. Aksiom: narod — je enako — proletariat, proletariat — je enako — partija, ali kratko: narod — je enako partija oziroma partija — je enako narod, je pokazal, da ne vodi drugam kot na pot narodne pogube. Internacionalizem je torej šel po gobe in nacionalizem je znova postal psovka na račun tistih, ki so ostali zvesti Jugoslaviji, v ustih samih Slovencev, tistih, ki so hoteli biti dosledno ideološko čisti, tudi za ceno skupnih narodnih - slovenskih interesov. Tistih interesov, ki jih je po Sobanu, junaku romana, predstavljala pluralistična OF, tista OF, za katero so se odločali Primorci.

Pluralizem torej! Je mogoče to klopec Ariadne niti, ki bi pripeljal izgubljenca iz labirinta spet na prosto? Soban to trdno veruje. Je mogoče to klopec, ki naj bi tudi danes utrjeval slovenski narod? Spomenka Hribar v to veruje. Na koncu članka namreč trdi: »narodi, če jim vzameš pluralizem in če jim žagaš njihovo individualnost, so duhovni invalidi ... Zato je temeljna potreba vseh narodov sprostitev njihove ustvarjalnosti. Za to gre, da bi pluralizem mnenj, različni projekti, tudi politični, imeli pravico in možnost manifestirati se javno«.

Zanimivi članek Spomenke Hribar v zadnji reviji 2000, o vprašanjih, ki jih postavlja Boris Pahor v svojem zadnjem romanu, gotovo pomeni enega trenutkov narodove ustvarjalnosti.

—O—

Pred dnevi je bil na obisku v Sloveniji predsednik deželnega odbora Tridentinsko-Južnega Tirola Gianni Bazzanella. Bil je gost predsednika slovenske vlade Dušana Šinigoja. Predsednika Bazzanella in sodelavce je na obisku spremljal jugoslovanski generalni konzul v Trstu Drago Mirošič.

Zanimiva dvojna številka Sodobnosti

V zadnji, dvojni številki Sodobnosti je uvodni članek napisal Janko Kos. V njem razmišlja o svetovnem, nacionalnem in regionalnem v jugoslovanskih književnostih. Osrednji problem njegovega zapisa je preraščanje nacionalnih književnosti v svetovno književnost in ohranjanje narodne samobitnosti posamezne nacionalne književnosti.

Temu zapisu sledi cikel pesmi z naslovom Pesmi z goličave, ki so delo Toneta Pavčka. Tone Partljič je prispeval prozni zapis z naslovom Pepsi. Rade Krstič pa se predstavi s pesmimi pod naslovom igralcu. Sledi prozni zapis Lilijane Šaver z naslovom Kopenhagen, mesto, temu pa pesnitev Štefana Remica z naslovom Črna faza.

V nadaljevanju prinaša Sodobnost več zapisov s simpozija o Edvardu Kocbeku, ki so jih prispevali različni avtorji. Janko Prunk osvetli politični profil in delovanje Edvarda Kocbeka. Marko Kerševan razmišlja o vlogi religije, krščanstva in Cerkve v Kocbekovi osebnosti. O njegovi prozi kritičsko razmišlja Franc Zadravec.

Sledi predstavitev ameriške pesnice Sylvije

GRADNJA NOVE JEDRSKE CENTRALE POVZROČA NAPETOST

Vprašanje izkoriščanja jedrske energije povzroča znatno napetost v odnosih med Avstrijo in Zvezno republiko Nemčijo. Pred dnevi sta se pri Salzburgu sestala avstrijski zunanji minister Jankovitsch in nemški kolega Genscher. Jankovitsch je pozval Genscherja, naj se vsaj za obdobje premisleka prekine gradnja jedrske elektrarne v Wackersdorfu na bližnjem Bavarskem. Zdi se pa, da je Genscher zavrnil poziv. V bližini Wackersdorfa je bil dvodnevni maraton rock glasbe, ki so ga organizirali nasprotniki jedrske centrale in katerega se je udeležilo nad 80 tisoč oseb.

ATENTAT V BASKOVSKI POKRAJINI

Nova vlada ministrskega predsednika Gonzalesa je v Madridu prisegla zvestobo državni ustavi pred španskim kraljem Juanom Carlosom. V novi vladi ni več ministra za avtonomne dežele, pač pa je v vladi minister za odnose s parlamentom. V ponedeljek, 28. t.m., je kralj Juan Carlos predsedoval prvemu zasedanju španskega parlamenta.

Nadaljujejo se atentati v baskovskih pokrajinah. Neznanci so izstrelili protitankovsko granato proti vojašnici, ki se nahaja kakih 50 kilometrov vzhodno od mesta San Sebastian. Dve uri kasneje je v vojašnici prišlo do eksplozije, pri čemer sta našla smrt dva pripadnika policijskega zbora.

IZRAELCI IN PALESTINCI

Izraelski minister brez listnice Weizman je izjavil, da se je pripravljen pogajati z voditeljem palestinskih gverilcev Arafatom, če bo priznal obstoj Izraela na podlagi resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov številki 242 in 338.

Weizman pripada laburistični stranki, katere voditelj je ministrski predsednik Peres. Tudi slednji je dejal, da se je pripravljen sestati s tistimi Palestinci, ki nasprotujejo nasilju in terorizmu.

Plath in cikel njenih pesmi. Ivo Antič je pripravil esej z naslovom »Prispevki k balkanski identiteti«, v katerem izhaja iz predpostavke, da morajo jugoslovanski narodi na tej stopnji razvoja temeljito razmisliti medsebojna razmerja.

Alenka Goljevšček objavlja odlomek iz raziskave Mit in slovenska ljudska proza z naslovom Vrednostne konstante v pravljicah. Njen zapis je vseskozi znanstveno poglobljen. Avtorica pa se dokoplje do spoznanja, da so pravljичni junaki pogosto muhasti, leni in trmoglavji, da povzročajo različne težave, ki jih potem rešujejo z goljufijo. Iz tega privede avtorica različne sklepe in domneve, predvsem pa opozarja, da pravljичni junaki niso enoznačne figure, da se ne vklaplajo v običajne sheme in pojmovanje o dobrem in zlem in da so v marsičem znanstvene zagonetke.

France Vurnik je pripravil kroniko s Sarajevskega gledališkega festivala, Tone Peršak pa objavlja v zaključku Glosa, v kateri razmišlja o slabem materialnem statusu slovenskih piscev in drugih kulturnikov.

Rudolf Kresal

Vojna in glad in kruh in kuga

I.

Majhen in droben je bil Ivan. Bled, kakor ga ne bi bilo nikoli obsijalo sonce. Dve sestrji je imel, Drago in Anico, ki sta bili obe mlajši od njega. Star je bil devet let. In imel je še mater. Oče je bil v vojni.

Bilo je leta 1917. Neko pomladansko popoldne, kmalu po kosilu, ga je mati ogrnila s plaščem, mu dala čepico, majhen košček trdega zelenega papirja in nekaj denarja.

»Ivon, po kruh moraš!« — mu je rekla mati resno in žalostno. »Anica in Draga še ne moreta! — Jaz pa moram k nekemu gospodu zaradi podpore,« je tiše dostavila, ko je videla, da so se Ivanu črte v obrazu skrčile od otroške nejevolje in strahu pred gnečo.

Samo pokimal je. Nemo je vzel iz materinih rok čepico, trdi zeleni papir, na katerem so bile natiskane velike številke in nekaj besed. Nazadnje mu je stisnila v roko denar. Ivan je v sebi zatajil jok. Rekel je zbogom in odprl vrata.

»Zdaj bo ura dve,« je rekla mati. »Mor-da ne bo veliko ljudi in prideš kmalu na vrsto. Jaz se čez eno uro vrnem.«

Nato je odšel. Tiho je zaprl za seboj večna vrata. Na cesti pa je stekel, da bi bil prej pred pekarno. Vsak dan je tekal po isti poti. Od doma do pekarnice ali mesnice in nazaj. Včasih je prestal pozimi ali poleti pol dneva pred pekarno in čakal kruh med majhnimi otroci in velikimi ljudmi, ki so majhne otroke zmerom gledali postrani in godrnjali: koliko je tega drobiža.

Tekel je vso pot. Roka, v kateri je tiščal karto za kruh in denar, se mu je spotila. Pred vogalom pa, za katerim je bila pekarna, se je za nekaj trenutkov ves upehan ustavil. Obstal je pred veliko izložbo

z igračami. A komaj je ugledal velikega lesenega konja in zahrepenel po njem, se je spomnil skrbnega materinega obraza in stopil dalje. S težkim srcem se je oddaljeval od čudovitih igrač, od lepih pisanih lesenih konjev, svetlih otroških pušk in sabelj, kock in krasnih pravljičnih slik. Šel je počasi in se poglabljaj v svoje sanje o konju in o zlatom okrašenem jezdecu na njem. A ves čas ga je spremljal resni in skrbni materin obraz.

Krenil je za vogal.

»Zdaj! zdaj! Da bi vsaj ne bilo veliko ljudi!« je pobožno in ves v strahu mislil. Srce mu je močno utripalo.

A ko je napravil še nekaj korakov, mu je zastal dih.

Pred seboj je videl velikansko gručo ljudi; dolgo vrsto, ki ji ni mogel videti konca. Vse telo mu je vztrepetalo. V noge mu je legla svinčena teža.

Počasi je prišel pred pekarno. Plašno je postal.

Pogledal je ljudi v prvi vrsti. Bili so samo stari ljudje, sivolase starke in starci. Bogve, kako dolgo so že stali. Zdelo se je, kakor da svojih nog nič več ne čutijo. Nekateri so sedeli na nizkih stolčkih ali pručicah, ki so si jih prinesli s seboj.

Ivan se je zastrmel vanje. Že je hotel steči vzdolž vrste in se postaviti čisto zadaj. A pogleda od tistih starih, srečnih ljudi, ki so bili tik vhoda, že čisto pri kruhu, ni mogel odvrniti. Ali je mislil, da se ga bo kdo usmilil? — Pred vrati je stal stražnik in mrko gledal. Opazil je Ivana, ki je plašno strmel v prve ljudi. Srečala sta se s pogledi. In Ivan je prestrašeno pobesil pogled. Pričel je hoditi zdaj sem zdaj tja. Prihajal je vse bliže vrsti, prvim ljudem. Potem je počasi, prav počasi plašno in previdno stopal tesno ob njej in iskal prilike,

da bi se kje spredaj neopaženo vtihotapil med čakajoče. Ljudje pa so bili drug za drugega in na vse tako hudo pozorni. Ta ali oni je zavpil nanj, naj se izgubi. Neka ženska ga je sunila in pričela vpiti:

»Stražnik!«

»Stražnik!«

A stražnik se za vpitje ni zmenil.

Ivan se je pomikal zdaj sem zdaj tja, da bi se kako vtihotapil v vrsto. Najrajši je postajal tam, kjer so bili otroci. A tudi ti so ga odganjali z vpitjem in zmerjanjem. Potem pa je nenadoma začutil, kako ga je prišla za ramo močna roka in ga pahnila na sredo ceste.

Bil je stražnik.

(Dalje)

NOVICE

Papež Janez Pavel II. je na splošni avdienci v Vatikanu sprejel ameriškega redovnika Martina Jenka, ki so ga osvobodili skrajneži v Libanonu po poldrugem letu jetništva. Martin Jenko je po poreklu Slovenec, ki se je rodil pred 51 leti v Združenih državah.

V Milanu se pred športnim sodiščem nadaljuje obravnava proti številnim italijanskim nogometnim klubom in nogometnim športnim delavcem ter nekaterim igralcem, ki so obtoženi raznih poneverb in goljufij pri črnih nogometnih stavah. V slabih vodah je zlasti nogometni klub Udinese, ki mu grozi kazen z zazadovanjem v B ligo. Ta obravnava pobliže zadeva tudi tržaško ekipo Triestino.

Predsednik jugoslovanske zvezne vlade Branko Mikulić se je mudil na večdnevem obisku v Indiji, kjer se je s tamkajšnjimi voditelji pogovarjal predvsem o dvostranskem gospodarskem sodelovanju in o stanju gibanja neuvrčenih.

ja in tu je poučeval čudovit človek, župnik Viktor Berce. Njegova zasluga je bila, da je domačo cerkev poslikal Tone Kralj. Ta cerkev je živ spomenik velikega umetnika. Spominjam se, kako sem kot otrok občudovala od nedelej v nedeljo nastajajoče podobe na stenah te cerkve. Podobe so bile kot žive, saj so rasle iz tedna v teden. Gospodu Bercetu se moramo otroci okoliških vasi zahvaliti za prve slovenske črke in za človečanski odnos do nas otrok. Klical nas je po imenu in nam ni prilepljal žaljivih vzdevkov, katerih smo bili vajeni v italijanski šoli.

Hvaležna pa mu je lahko marsikatera družina, da so njeni člani ostali živi in da njihovi domovi niso bili požgani.

Kaj me je spodbudilo, da sem napisala te vrstice?

Obisk v domovini in v Trstu. Prišla sem s sinom in vnukom v rojstno vas in kot da se je zavesa odprla, mi je preteklost stopila pred oči.

V Trstu je sedaj nekoliko drugače. Slovensčina ni več tako ogrožena, čeprav še obstajajo elementi, ki dišijo po kadilih, katere smo mi vdihavali. Odnosi ljudi na obeh straneh meje so popolnoma drugačni. Spoštujejo se. Medsebojno kupčujejo. Mla-

di s tržaške strani pridejo na slovensko stran ali obratno, šalijo se, pogovarjajo se v obeh jezikih. Mržnje do slovenščine ali do italijanščine ni med njimi.

V nekem članku profesorice Caharije iz Gorice pa sem čitala, da imajo slovenski učenci na italijanski strani po osem ur slovenščine na teden, medtem ko imajo učenci v družboslovno usmerjenih šolah v Sloveniji le tri ure slovenščine, na kmetijski pa dve uri. Kriminalno! Torej kdo bo kriv, če se bo slovenski jezik posušil? Malomarnost samega slovenskega naroda in idejnost nekaterih, ki delajo na asimilaciji jugoslovanskih jezikov.

Ob opazovanju odnosov ljudi na tej strani meje z ljudmi z »one« strani, sem prišla do spoznanja, da meja obstaja le za politike, da je v srcih navadnih ljudi že davno izbrisana. Kako bi bilo na svetu vsem lepo, če bi se izbrisale meje tudi ozkosrčnosti in želje po nadoblasti. Izginilo bi tudi trenje, upornost, katera nam jemlje moč za ustvarjanje boljših dni.

Moja grenka izkušnja iz otroških let mi potrjuje, da sila rodi protisilo; da si vsak želi, da bi znal se lepo izraziti v materinem jeziku, naj bo to otrok ali odrasel. Če kot otrok zamudi priliko se naučiti lepega govora, potem se to kaže kot inva-

lidnost v zrelih letih. Kako se bo izražal na delu, na sestankih ali celo v literarnem ustvarjanju, ki ga mogoče čuti v sebi, če je v dobi svoje šole imel le dve uri materinščine na teden. Ali se ne bodo naši učenci čez dvajset ali trideset let čutili opeharjene, kot se čutim jaz, ki sem obiskovala italijansko šolo, v kateri me niso učili materinega jezika.

Pozdravljam vse tiste, ki se v Sloveniji zavzemajo za to, da bi slovenski otrok imel pravico do učenja slovenščine v polni meri. Če človek brani svoje, dela to zaradi samohranitve in ne zaradi prenapete nacionalnosti. Ljudstvo, ki ni ogroženo, bo živelo v sožitju, miroljubno, in ne bo poudarjalo le sebe.

Drugače je, če gremo v tujino. Takrat se pač moramo prilagoditi ljudstvu, ki domuje v tem kraju, in se naučiti njegovega jezika; toda ohraniti zase materinščino, ker le tako sožitje bo popolno. Živim v Avstraliji, zato je bil prvi pogoj, da sem dobila službo, znanje angleščine, ki je jezik te dežele. V mojem zasebnem življenju pa mi tukajšnja družba ne samo dovoljuje, temveč me celo spodbuja, naj ohranim svoj jezik, svojo kulturo.

Konec